

КОРПОРАТИВНІ ОБЛІГАЦІЇ В УКРАЇНІ

І.В. Шкодїна, Харківський банківський інститут

Підприємству, що потребує додаткових коштів для розвитку свого бізнесу, досить складно обрати найбільш прийнятну форму зовнішнього фінансування. Для фінансування інвестиційних проектів підприємства користуються банківськими кредитами. Проте на сучасному етапі все більшого розвитку набуває фінансування за допомогою емісії корпоративних облігацій. Наявність у країні розвинутого ринку корпоративних облігацій має кілька переваг. Облігації є більш “ринковим” інструментом, ніж банківські кредити. Це пояснюється, по-перше, тим, що банківська система за своєю суттю піддається значному системному ризику. Неповнення банківських кредитів може спровокувати крах конкретного банку, а це у свою чергу може викликати загальну кризу банківської системи в країні – падіння довіри вкладників, відтік коштів із рахунків, банкрутство інших банків. Чим більша частка ринку корпоративних облігацій у країні, тим менша імовірність такого розвитку подій. Прикладом того, як фінансові системи з надмірною роллю банків можуть легко наражатися на кризу, служать події в Південно-Східній Азії в 1997-1998 рр.

По-друге, розвинутий фінансовий ринок, включаючи ринок корпоративних облігацій, здатний краще, ніж банківська система оцінювати кредитний ризик. Кредитна політика банків буває надто суб’єктивною, оскільки ухвалення рішення про видачу кредиту може здійснюватися не на основі докладної інформації про позичальника, а на основі особистих зв’язків. Напроти ринок корпоративних облігацій припускає широке коло учасників, що прямо зацікавлені в тому, щоб точно оцінити ризик даних обставин і врахувати його в процентній ставці.

На українському фондовому ринку, на відміну від світових ринків, донедавна були майже повністю відсутні корпоративні облігації. Проте, починаючи з 2002 р., ринок корпоративних облігацій в Україні почав розвиватися дуже динамічно, ставши конкурентом банківському кредитуванню. У кінці 2002 р. на ринку оберталося 52 випусків облігацій 38 емітентів на суму близько 740 млн. грн. (138,4 млн. дол.). Основними особливостями першого півріччя 2004 р. стали подальше зростання ринку корпоративних облігацій (обсяг торгів ними на ПФТС становив 2,06 млрд. грн., що дорівнює 66,37 % загального обсягу торгів ПФТС і складає 101,2 % обсягу угод з корпоративними облігаціями за весь 2003 р.), зупинення негативної тенденції зменшення обсягів торгів акціями, а також розширення переліку фінансових інструментів. Лідерами за обсягами торгів корпоративними облігаціями були: ЗАТ “АКІБ “Укрсіббанк”, ВАТ “АППБ “Аваль”, ЗАТ “Перший український міжнародний банк”. Кошти, отримані від купівлі-продажу корпоративних облігацій, інвестувалися передусім у харчову промисловість, машинобудування, будівництво, фінанси та зв’язок.

Високі темпи зростання цього сегмента фондового ринку багато в чому можна пояснити не зміною фінансової кон'юнктури, а базою порівняння – до 2000 р. ринок корпоративних облігацій існував лише у вигляді одиничних випусків окремих підприємств.

Таким чином, корпоративні облігації ще не посіли належного місця на ринку запозичень. Аналіз свідчить, що корпоративні облігації на сьогодні не стали для підприємств альтернативою банківському кредитуванню. Приріст виданих банківською системою кредитів у кілька разів перевищує обсяг емісій облігацій. Перспективи зростання цього сегмента фондового ринку пов'язано, в першу чергу, з активізацією діяльності на ринку нерезидентів, пенсійних фондів, страхових компаній і фондів спільного інвестування, відсутністю на ньому дефолтів та від його прозорості.

Шкодінa, І.В. Корпоративні облігації в Україні [Текст] / І.В. Шкодінa // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (25-26 листопада 2004 р.). – Суми: УАБС НБУ. - Суми, 2004. - С.85-86.